

Addendum:

Aanvullend ecologisch onderzoek

Paardenkliniek De Watermolen

In het kader van de Wet Natuurbescherming - soortenbescherming

Addendum:

Aanvullend ecologisch onderzoek

Paardenkliniek de Watermolen

Beknopt overzicht van de inventarisatiegegevens in het kader van de
Wet Natuurbescherming - *soortenbescherming*

In opdracht van:

Paardenkliniek De Watermolen BV
Watermolenweg 5
7481 VL Haaksbergen
Contactpersoon: Dhr. J. Jansen

Uitgevoerd door:

Ecologisch Adviesbureau
Ecochore Natuurtechniek
Ruiterweg 8
7152 DE EIBERGEN
T 0544-350297
M 06-15904121
E info@ecochore.nl
I www.ecochore.nl

Onderzoeksgroepen: Vleermuizen en huismussen
Onderzoeksmethodiek: Auditieve (batdetector Pettersson D240x, D500x, batlogger M en Anabat Walkabout), territoriumkartering en visuele inspectie

Auteur: B. Voerman
Collegiale toetsing: K. Weiland
Veldwerk: R. Papendorp en B. Voerman

Datum: juli 2019 - VS 1
aug 2019 - VS 2
28 aug 2019 - VS 3

Correspondentie door Ecochore Natuurtechniek vindt uitsluitend plaats op digitale wijze of op FSC/PEFC gecertificeerd papier.

Foto voorzijde: te slopen voormalige manege.

Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij Samenwerkingsverband Ecologie.

INHOUD

INHOUD	3
1. AANLEIDING EN DOEL	4
2. INVENTARISATIEOPZET	5
2.1 Onderzoeksmethodiek	5
2.2 Volledigheid inventarisatie	6
3. ONDERZOEKSRÉSULTATEN	8
3.1 Huismus	8
3.2 Steenmarter	8
3.3 Vleermuizen	8
3.4 Steenuil en kerkuil	10
3.5 Overige soorten	10
4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	11
4.1 Algemeen	11
4.2 Ingreep	11
4.3 Effecten en toetsing Wet Natuurbescherming	12
4.3.1 Huismus	12
4.3.2 Steenmarter	12
4.3.3 Steen- en kerkuil	12
4.3.4 Vleermuizen	13
4.3.5 Egel	13
5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	14
LITERATUUR	15
BIJLAGEN	15
BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART	16
BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	17

1. AANLEIDING EN DOEL

Op de locatie van de voormalige manege Het Rutbeek aan de Haaksbergerstraat 1045, zijn plannen voor de oprichting van Paardenkliniek De Watermolen. Voor de realisatie hiervan zal een groot deel van de aanwezige bebouwing worden gesloopt en zal een nieuwe erfindeling met nieuwe gebouwen worden gerealiseerd.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die gesteld wordt in de Wet Natuurbescherming, is in november 2018 een quickscan natuuronderzoek op de locatie uitgevoerd voor het in kaart brengen van mogelijke effecten op flora en fauna¹. Middels deze quickscan is een indruk verkregen van de mogelijke waarden van het gebied voor flora en fauna. Uit de onderzoeksgegevens bleek dat er met betrekking tot de soorten en soortgroep huismussen, steenmarter en vleermuizen te weinig gedetailleerde gegevens voorhanden waren om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen welke gevolgen de geplande ingreep op deze soortgroep heeft. Hierdoor is nader onderzoek naar vleermuizen, huismussen en steenmarter in het plangebied uitgevoerd.

Binnen het plangebied zijn enkele steenuil- en kerkuilkasten aanwezig. Het plangebied en deze kasten worden gemonitord door de lokale uilenwerkgroep. Verspreidingsgegevens van beide uilensoorten zijn opgevraagd bij deze werkgroep. Hierdoor is geen nader veldonderzoek naar deze soorten uitgevoerd.

Om de functie van het gebied voor deze soorten en soortgroepen in kaart te kunnen brengen is nader onderzoek uitgevoerd in de periode augustus-september 2018 en maart-juli 2019. Hierbij zijn verspreid over het zomerhalfjaar verschillende inventarisaties uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de te inventariseren soorten.

Onderliggend rapport is opgesteld als addendum bij de opgestelde quickscanrapport. Voor algemene beschrijvingen en afwegingen van overige soortgroepen wordt naar de betreffende rapportage verwezen.

- Quickscan natuuronderzoek Paardenkliniek de watermolen in Enschede. rapportnummer: 18935, Ecochore natuurtechniek, 2018.

Tijdens het aanvullend ecologische onderzoek in 2018/2019, is als doel gesteld de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- Welke (beschermde) soorten maken gebruik van de locatie;
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soorten;
- Wordt bij de uitvoer van de ingrepen de Wet Natuurbescherming overtreden.

Deze rapportage beschrijft de bevindingen van het aanvullend ecologische onderzoek.

¹ Voerman, B. 2018. Quickscan natuuronderzoek Paardenkliniek de Watermolen in Enschede. Rapportnummer: 18935. Ecochore Natuurtechniek.

2. INVENTARISATIEOPZET

Tijdens verschillende bezoeken in 2018 en 2019 is het plangebied geïnventariseerd op huismussen, vleurmuizen en steenmarters. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de (mogelijk) aanwezige soorten (zie Tabel 1). Gezien de grootte van het plangebied en de onderzoeksinspanning wordt verwacht dat er geen soorten en essentiële functies zijn gemist.

bezoekdata	starttijd	weersgesteldheid	hoofdonderzoek
14-04-2019	ochtend	bewolking 4/8, droog, windkracht 3 NO, 10 °C	huismussen - steenmarter
02-05-2019	ochtend	bewolking 7/8, droog/miezer, windkracht 2 W, 13 °C	huismussen - steenmarter
08-05-2019	dag	bewolking 8/8, droog, windkracht 3 ZO, 14 °C	algemeen
30-08-2018	23:30	bewolking 4/8, droog, windkracht 2 NW, 15 °C	vleurmuizen - balts
20-09-2018	23:00	bewolking 7/8, droog, windkracht 2 ZW, 18 °C	vleurmuizen - balts
14-05-2019	21:30	bewolking 4/8, droog, windkracht 2 NO, 15 °C	vleurmuizen - kraam/zomer
18-06-2019	22:00	bewolking 7/8, droog, windkracht 2 N, 25 °C	vleurmuizen - kraam/zomer
18-07-2019	03:30	bewolking 8/8, droog, windkracht 1 ZW, 15 °C	vleurmuizen - kraam/zomer

Tabel 1. Bezoekdata en weersgesteldheid.

Het veldwerk is uitgevoerd door: R. Papendorp en B. Voerman.

2.1 Onderzoeksmethodiek

Iedere dier- en plantengroep heeft een eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Hieronder wordt de onderzoeksmethode van de onderzochte groepen beschreven zoals uitgevoerd in het plangebied dat is weergegeven in figuur 1.

De bezoekenmomenten naar vleurmuizen zijn zowel in de avond- en ochtenduren als 's nachts uitgevoerd. Het onderzoek naar huismussen en steenmarter is in de ochtenduren uitgevoerd, vanaf circa 2 uur na zonsopkomst.

Huismus

Voor deze soort is gericht onderzoek uitgevoerd naar vaste verblijfplaatsen waarbij het voornamelijk de feitelijke nestlocaties betreft. Het onderzoek is uitgevoerd middels een auditieve en visuele inspectie waarbij gebruik is gemaakt van verrekijker, spiegeltje, endoscoop, ed. Er is met name gezocht naar territoriale mannetjes of nestindicerend gedrag zoals slepen met nestmateriaal, voervluchten of jonge vogels.

In het onderzoek is beoordeeld of vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn en welke consequenties de werkzaamheden hebben op de feitelijke locaties en het duurzaam voortbestaan van de lokale populatie en individuen.

Voor deze soort geldt een uitgebreide toetsing indien broedlocaties worden aangetast. Deze toetsing wordt gehanteerd bij aanvragen voor ontheffingen of omgevingsvergunningen. Door het uitgevoerde onderzoek kunnen de volgende vragen beantwoord worden.

Beoordelingskader:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantingsplaats en rust- en / of verblijfplaats aangetast door de voorgenomen activiteiten?
- Is er een wettelijk belang? Eén van de volgende belangen moet gelden:
 - bescherming van flora en fauna (b)
 - veiligheid van het luchtverkeer (c)
 - volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

- Is er een andere bevredigende oplossing voor de volgende zaken:
 - de locatie
 - de inrichting op de locatie
 - de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de landelijke populatie niet in gevaar?

Deze onderzoeksvragen zijn opgesteld door Bij12 en beschreven in het Kennisdocument - Huismus. In dit kennisdocument is eveneens de onderzoeksinspanning geformuleerd om gefundeerde uitspraken te kunnen doen omtrent aan- of afwezigheid en functionaliteit van het gebied voor de betreffende soort. Het uitgevoerde onderzoek is op dit kennisdocument, in combinatie met de broedvogelmonitoringshandleiding van SOVON, gebaseerd. Het kennisdocument is vrij via internet verkrijgbaar.

Steenmarter

Onderzoek naar deze soort is met name uitgevoerd door het zoeken naar sporen die duiden op vaste verblijfplaatsen. Hierbij is bijvoorbeeld gezocht naar latrines, prooiresten, prenten, verblijfplaatsen en dergelijke. Tijdens alle veldbezoeken is eveneens gezocht naar actieve dieren.

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingsfunctie (type: Pettersson D240x, D500x, Batlogger M en Anabat Walkabout) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt. Door middel van de computerprogramma's Batsound, Batexplorer en Kaleidoscoop, is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaanstelling en gebiedsgebruik. De voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van eventuele kraam- en zomerverblijven. Hiervoor zijn zowel enkele avondbezoeken als een ochtend- en nachtbezoek uitgevoerd.

Tijdens de nazomerronden lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en indicaties voor winterverblijven.

Het ochtendbezoek is uitgevoerd vanaf enkele uren voor zonsopkomst tot zonsopkomst. De avondbezoeken in het voorjaar zijn gestart ruim voor zonsondergang tot enkele uren hierna.

De bezoeken in augustus en september zijn in de nachtelijke uren uitgevoerd waarbij het onderzoek minimaal 1 uur na zonsondergang is gestart. De gebruikte methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2013/2017 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdierverseniging.

2.2 Volledigheid inventarisatie

Het onderzoek is volgens de genoemde protocollen uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet Natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht, zie kader bijlage 2) van de Wet Natuurbescherming. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de houdbaarheid van verspreidingsgegevens aan een maximale periode zijn gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd, zoals de meeste gegevens in het quickscanrapport. Voor zwaar/Europees beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet drastisch verandert waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Deze afweging dient door een ter zake kundig ecooloog of het bevoegd gezag te worden beoordeeld.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in augustus-september 2018 en mei-juni 2019. Het onderzoek is conform het vleermuisprotocol 2017 uitgevoerd. Het plangebied is goed overzichtelijk waarbij potentieel geschikte locaties vanuit verschillende zijden zijn beoordeeld. Gedurende enkele onderzoeksmomenten is eveneens een luisterkist en een batlogger M gebruikt om de trefkans op vleermuizen te vergroten en de aanwezigheid op specifieke plekken meer gefundeerd te kunnen beschrijven.

Door het uitvoeren van verschillende avond-, nacht- en ochtendbezoeken, aangevuld met het gebruik van een batlogger M en luisterkist naast de standaard batdetectors om zo een maximale trefkans te verkrijgen, kan, gezien de onderzoeksinspanning en de verkregen verspreidingsgegevens, worden gesteld dat er een volledig beeld is gekregen van de functies van het gebied voor alle soorten vleermuizen.

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied.
Bron: Provincie Overijssel.

Uitsnede: Globale begrenzing
onderzoeksgebied.
Bron: Provincie Overijssel.

3. ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten is opgenomen in bijlage 1. In het volgende hoofdstuk (4) worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen gegeven.

3.1 Huismus

Tijdens de bezoeken die speciaal gericht waren op het in kaart brengen van huismussen, zijn geen individuen of indicaties van nesten van deze soort aangetroffen. Op 8 mei, tijdens een algemeen bezoek op de locatie, is 1 mannetje op het dak van de binnenbak waargenomen. Er is geen territoriaal of nestindicerend gedrag vastgesteld. Na kort foerageren vloog dit mannetje richting de naastgelegen woning waardoor aangenomen wordt dat een mogelijke nestlocatie op het betreffende erf aanwezig is. Aan een van de stallen is een groot aantal huiszwaluwkommen (22 waarvan 20 nog functioneel) opgehangen, specifiek bedoeld als broedlocaties voor huismussen. Geen van de nestkommen was in gebruik door huismussen.

3.2 Steenmarter

In de losstaande stallen zijn tijdens het quickscanonderzoek eind 2018, oude uitwerpselen gevonden van een steenmarter. In de overige gebouwen ontbraken specifieke sporen van deze soort. Gedurende enkele bezoeken is gericht in het gehele gebied gezocht naar sporen die duiden op verblijfplaatsen of aanwezigheid van deze soort. Hoewel het plangebied zich goed leent voor verblijfplaatsen van deze soort, zijn geen nieuwe sporen aangetroffen. Er kan dan ook vanuit worden gegaan dat gedurende het afgelopen onderzoeksseizoen er geen gebruik gemaakt is van een vaste verblijfplaats. De in november 2018 aangetroffen oude uitwerpselen hebben daardoor vermoedelijk betrekking op een zwervend dier. Het betrof immers losse uitwerpselen en geen latrine of sporen van een verblijfplaats. Tijdens het onderzoek naar vleermuizen zijn geen steenmarters in het gebied vastgesteld. Er kan redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat er geen vaste verblijfplaats van steenmarter binnen het plangebied aanwezig is.

3.3 Vleermuizen

Door de ecochore² is de omgeving van het plangebied een zeer geschikt leefgebied voor diverse vleermuissoorten. Met name de opgaande beplantingen met oudere bomen en verspreid liggende erven in de omgeving, bieden mogelijkheden voor verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Gedurende het onderzoek zijn 6 soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)
- Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)
- Baard-/Bandtsvleermuis (*Myotis mystacinus/brandtii*)

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld. In bijlage 1 is een verspreidingskaart weergegeven met daarop de waargenomen vleermuizen en gebiedsfuncties.

Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Deze soort is tijdens alle vleermuisonderzoeksmomenten binnen het plangebied en de directe omgeving aangetroffen.

Tijdens de voorzomeravondronden in 2019 werden de eerste gewone dwergvleermuizen vanaf circa 10 minuten na zonsondergang waargenomen. Diverse individuen zijn

² Een ecochore is een ruimtelijk begrensde ecologische eenheid, gekenmerkt door een inwendige heterogeniteit in een halfnatuurlijk of cultuurlandschap. Een ecochore bestaat uit een verzameling ecotopen; bijvoorbeeld de verschillende aan elkaar grenzende ecotopen op en rond een erf of binnen een specifiek landschapstype. Samen vormen deze ecotopen een gevarieerd landschap.

voornamelijk foeragerend en op-route aanwezig langs de opgaande beplanting van de Ruthbeekweg aan de westzijde van het erf. De dieren zijn afkomstig vanaf zuidelijke richting en vliegen door richting het noorden. De verblijfplaats en het foerageergebied is niet nader herleid. Eveneens werd door enkele individuen binnen het erf gefoerageerd. Het aantal foeragerende dieren binnen het erf is relatief laag en betreft maximaal 3-4 exemplaren. Tijdens de avondbezoeken zijn geen uitvliegende dieren in de te slopen gebouwen vastgesteld.

Tijdens het ochtendbezoek zijn nauwelijks gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Slechts een enkel individu was korte tijd foeragerend of langs vliegend aanwezig. In het bos op het zuidelijke deel van het erf, is tot zonsopkomst een gewone dwergvleermuis zwermend/foeragerend vastgesteld. Dit dier is lange tijd gevolgd en vloog uiteindelijk richting zuid. Mogelijk dat deze vleermuis in de naast staande woning een verblijf heeft+ dit kon echter niet worden bevestigd. In de vleermuiskast die in dit gedeelte aanwezig is, werd geen vleermuis aangetroffen.

In de onderzochte gebouwen zijn geen zomer- of kraamverblijven van deze soort aanwezig.

Tijdens de najaarsbezoeken zijn tot maximaal 2 baltsende dieren in de directe omgeving gehoord. Eén mannetje bevond zich in directe relatie tot de naburige woning langs de Haaksbergerstraat. Gezien de relatief korte baltsvluchten kan worden gesteld dat hier een paarlocatie aanwezig zal zijn. Dit dier was enkele malen eveneens binnen de planlocatie aanwezig.

Een ander mannetje is geheel aan de achterzijde van het onderzoeksgebied baltsend gehoord. Hier werd lange tijd gebaltst. Waar de baltslocatie zich bevindt is niet duidelijk geworden. Mogelijk in een van de woningen in het bos of mogelijk in een opgehangen vleermuiskast. Binnen de te slopen gebouwen zijn geen aanwijzingen gevonden van een paarlocatie.

In de te slopen gebouwen kunnen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen worden uitgesloten. Tijdens geen van de onderzoeksmomenten is activiteit in de vorm van in- of uitvliegen of zwermgedrag in relatie tot de gebouwen vastgesteld.

De beplanting op het erf en langs de Rutbeekweg wordt gebruikt als vliegroute en (tijdelijk) foerageergebied door enkele gewone dwergvleermuizen. In welke mate deze opgaande beplanting als essentieel kan worden aangemerkt is niet onderzocht doordat dit een andere onderzoeksopzet behoeft. Doordat deze beplanting echter behouden blijft, kan worden gesteld dat de aanwezige route en foerageerfunctie geen negatief effect ondervindt.

Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Tijdens het voorzomeronderzoek op 18 juni is korte tijd 1 ruige dwergvleermuis binnen het erf waargenomen. De waarneming is ruim na zonsondergang gedaan rond 23:10 uur. Mede hierdoor kan worden gesteld dat het een tijdelijk aanwezig individu betrof. Doordat eveneens geen zwermgedrag is vastgesteld kan worden aangenomen dat het een losse waarneming zonder directe binding met de planlocatie betrof.

Een verblijfplaats van deze soort binnen het plangebied kan derhalve worden uitgesloten.

Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Deze soort is vooral gedurende de voorjaarsavondronden waargenomen. Net als bij gewone dwergvleermuis zijn tot een 3-tal dieren op-route langs de Rutbeekweg vastgesteld. Er is nauwelijks binding met het plangebied waargenomen. De dieren vlogen over/door het plangebied richting zuid en waren op enkele plekken korte tijd foeragerend aanwezig. Op 18 juni is minimaal 1 uitvliegende laatvlieger vastgesteld vanuit de nok van de naburige woning aan de Haaksbergerstraat. Mogelijk zijn alle waargenomen dieren van deze locatie afkomstig. Tijdens het ochtendbezoek en de overige zijn geen zwermdende of uitvliegende dieren waargenomen waardoor deze locatie niet kon worden bevestigd.

Gezien de korte verblijftijd van laatvliegers binnen het plangebied en doordat de aanwezige beplanting behouden blijft, is er geen negatief effect op deze soort te verwachten.

In de te slopen gebouwen kan een verblijfplaats van deze soort worden uitgesloten.

Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Tijdens de 3 voorzomeronderzoeken zijn overvliegende rosse vleermuizen vastgesteld. Het betreft 3-4 exemplaren. Tijdens de avondronden zijn de dieren vliegend richting het noorden waargenomen. Tijdens de ochtendtelling is de exacte vliegrichting niet vastgesteld, maar vermoedelijk zuid gericht.

De dieren zijn niet binnen het plangebied of vanuit het direct omringende bos afkomstig. Eveneens is geen binding met het plangebied vastgesteld.

Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)

Tijdens het onderzoek op 14 mei is 1 waarneming verricht van een gewone grootoorvleermuis rond 23:30 uur. Deze waarneming is gedaan langs de Rutbeekweg. Een binding met de planlocatie is niet vastgesteld.

In de te slopen gebouwen is geen verblijfplaats van deze soort aanwezig.

Baard-/Brandtsvleermuis (*Myotis Mystacinus/brandtii*)

Op 14 mei is eveneens een enkele opname gemaakt van een vermoedelijke baard/Brandtsvleermuis. Deze beide soorten zijn aan de hand van het geluid niet met zekerheid van elkaar te onderscheiden. Gezien de metingen in Kaleidoscoop betreft de waarneming vermoedelijk een baardvleermuis.

In een van de aanwezige vleermuiskasten, op de houten stallen geheel op de zuidzijde van het onderzoeksgebied, is een vleermuissoort uit het geslacht *Myotis* aangetroffen, vermoedelijk een baardvleermuis. Of dit hetzelfde exemplaar betreft is niet aan te geven.

In de te slopen gebouwen is geen verblijfplaats van deze soort aanwezig. De houten stallen blijven vooralsnog gehandhaafd.

3.4 Steenuil en kerkuil

Binnen het plangebied zijn enkele steenuil- en kerkuilkasten aanwezig. De beide steenuilkasten zijn enkele jaren geleden aangebracht in de oostelijke singel langs de Rutbeek. In de kapschuur op het erf zijn gelijktijdig twee kerkuilkasten opgehangen.

Gezien de opbouw van het plangebied vormt dit voor beide uilensoorten een geschikt leefgebied en was bezetting van de kasten of gebouwen door beide soorten op voorhand niet uit te sluiten. Doordat het plangebied en de kasten worden gemonitord door de lokale uilenwerkgroep, is recente verspreidingsdata opgevraagd. Hierover is contact geweest met mevr. M. de Boer.

Zowel in voorgaande jaren als in 2019 zijn geen bezette territoria van beide soorten in het plangebied vastgesteld.

Tijdens het uitgevoerde natuuronderzoek in 2019 naar overige soorten, zijn geen aanvullende gegevens van deze uilensoorten verkregen. Eveneens zijn geen verse sporen gevonden waardoor aangenomen kan worden dat de planlocatie niet als broedlocatie in gebruik is.

3.5 Overige soorten

Tijdens de verschillende onderzoeksmomenten zijn enkele foeragerende egels rondom het erf en een reebok in de wei aangetroffen. Overige soorten zijn niet waargenomen.

4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

4.1 Algemeen

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De soortenbescherming zoals in deze wetgeving is opgenomen, is de opvolger van de Flora- en faunawet uit 2002. In deze wetgeving is de bescherming van soorten opgenomen in drie artikelen:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5
- Artikel 3.10

Artikel 3.1 beschrijft de vogelsoorten zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn. Deze lijst omvat alle inheemse vogelsoorten. Verstoring of opzettelijke verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd. Voor vogels is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.5 betreffen soorten die zijn opgenomen in bijlage VI van de Europese Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I en het Verdrag van Bonn. Afhankelijk van de ingreep en het effect op beschermde soorten, kunnen nadere onderzoeken met toetsing aan de wetgeving noodzakelijk zijn. Bij eventuele negatieve effecten kan een ontheffing noodzakelijk zijn. De mogelijkheid voor ontheffing wordt getoetst aan de belangen zoals opgenomen in de Europese richtlijnen. Onder dit Artikel vallen bijvoorbeeld alle soorten vleermuizen die door de vermelding op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, Europese bescherming genieten. Soorten als bedoeld onder dit artikel worden in deze rapportage aangeduid als *strikt beschermde* soorten.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.10 zijn soorten van nationaal belang. Voor deze soorten geldt een iets milder beschermingsregime. Daarnaast zijn per provincie enkele soorten op de vrijstellingslijst geplaatst voor belangen als ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden of doelstelling, kunnen soorten binnen dit artikel zijn vrijgesteld van ontheffing of is nader onderzoek en ontheffing noodzakelijk.

Zie voor een uitgebreidere toelichting bijlage 2.

4.2 Ingreep

De eigenaar is voornemens op de planlocatie een paardenkliniek te vestigen. Hiervoor zal een geheel nieuwe indeling van het erf worden gerealiseerd en zal nagenoeg alle bebouwing worden gesloopt. De huidige rijhal zal hierbij behouden blijven. Op het terrein zullen diverse gebouwen als een kliniek, paardenstallen, bedrijfswoning, parkeervoorzieningen, carrousel, drafbaan en dergelijke worden gerealiseerd. Ook zal een landschappelijk versterkende impuls worden gegeven door het aanplanten van houtsingels en het verbeteren van de bestaande bosstrook. Er zal nauwelijks opgaande beplanting worden geroid.

De Wet Natuurbescherming hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

- De uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling.

4.3 Effecten en toetsing Wet Natuurbescherming

Voor de toetsing aan de Wet Natuurbescherming is getoetst aan verschillende artikelen. Met name onderstaande artikelen zijn hierbij van toepassing.

- Artikel 3.1 lid 2 van de Wet Natuurbescherming, verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van soorten van de Europese Vogelrichtlijn.
- Artikel 3.5 lid 4 van de Wet Natuurbescherming, verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van soorten van de Europese Habitatrichtlijn.
- Artikel 3.10 lid 2a van de Wet Natuurbescherming, verbiedt onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van soorten opgenomen als soorten van nationaal belang.

Gezien het bovenstaande en de voorgenomen maatregelen was het uitgevoerde onderzoek vooral gericht op het in kaart brengen van mogelijk aanwezige nesten en vaste verblijfplaatsen van de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

4.3.1 Huismus

Er zijn geen huismusterritoria binnen het plangebied aanwezig. Hierdoor is geen ontheffing of nadere afweging noodzakelijk.

Gezien de opbouw van het plangebied is toekomstige vestiging van deze soort niet uit te sluiten. Hierdoor is het van belang dat indien de sloopwerkzaamheden niet vóór een komend broedseizoen wordt uitgevoerd (dus na het voorjaar 2020), een nieuwe afweging door een ecooloog noodzakelijk kan zijn.

Bij vestiging van deze soort zal, indien noodzakelijk, een ontheffing worden aangevraagd bij het bevoegd gezag en zullen gerichte maatregelen worden getroffen om de lokale populatie te behouden dan wel te versterken en schade aan individuen te voorkomen.

4.3.2 Steenmarter

Er is geen vaste verblijfplaats van deze soort binnen het plangebied aanwezig. Hierdoor is geen ontheffing of nadere afweging noodzakelijk.

Gezien de opbouw van het plangebied is toekomstige vestiging van deze soort niet uit te sluiten. Hierdoor is het van belang dat indien de sloopwerkzaamheden langere tijd worden uitgesteld, meer dan 1 jaar, een nieuwe afweging door een ecooloog noodzakelijk kan zijn. Bij vestiging van deze soort zal, indien noodzakelijk, een ontheffing worden aangevraagd bij het bevoegd gezag en zullen gerichte maatregelen worden getroffen om de lokale populatie te behouden dan wel te versterken en schade aan individuen te voorkomen. Hierdoor kan redelijkerwijs worden gesteld dat een eventueel noodzakelijke ontheffing voor deze soort zal worden verleend.

4.3.3 Steen- en kerkuil

In het plangebied zijn geen broedlocaties of vaste rustplaatsen van deze uilensoorten aanwezig waardoor geen nadere afweging noodzakelijk is.

De steenuilkasten hangen in een houtsingel die in de huidige plannen gehandhaafd zal blijven.

De kerkuilkasten hangen in een te slopen kapschuur. In overleg met de opdrachtgever is afgesteld dat deze kasten in de nieuwe situatie binnen het erf weer kunnen worden aangebracht. De exacte locatie zal bij afronding van de bouwfase worden bepaald.

4.3.4 Vleermuizen

Binnen het plangebied en langs de opgaande beplanting langs de Rutbeekweg, zijn 6 soorten vleermuizen aangetroffen. Verblijfplaatsen van deze soorten vleermuizen kunnen echter in de te slopen gebouwen worden uitgesloten.

In enkele aanwezige vleermuiskasten zijn wel overdagende vleermuizen vastgesteld. Deze kasten zijn eigendom van Rijkswaterstaat. Zij zullen zorg dragen voor het op juiste wijze verplaatsen van deze kasten.

Doordat het feitelijke plangebied eveneens niet als *essentieel* foerageergebied of vliegroute kan worden aangemerkt, is in dat kader geen nadere afweging noodzakelijk.

4.3.5 Egel

Er is geen vaste verblijfplaats van deze soort binnen het plangebied vastgesteld. Hierdoor is geen ontheffing of nadere afweging noodzakelijk.

Gezien de opbouw van de planlocatie en de waargenomen individuen tijdens het onderzoek, kan er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat in het omringende gebied verblijfplaatsen voor kramende of overwinterende dieren aanwezig zijn. De omgeving met bossen en struwelen biedt voor deze soort geschikte verblijfplaatsen. Ook de te slopen gebouwen bieden geschikte locaties voor bijvoorbeeld overwinterende dieren. Tijdens het uitgevoerde onderzoek zijn in de te slopen gebouwen en tussen de op het erf aanwezige rommelhoeken geen verblijfplaatsen gevonden.

Gezien de aanwezigheid van de soort rondom het erf, kan de soort redelijkerwijs in komende winters of kraamtijden een verblijf in de schuren bezetten. Hierdoor is voorafgaande aan de sloop een nadere controle door een ecooloog noodzakelijk.

Bij vestiging van deze soort zal, indien noodzakelijk, een ontheffing worden aangevraagd bij het bevoegd gezag en zullen gerichte maatregelen worden getroffen om de lokale populatie te behouden dan wel te versterken en schade aan individuen te voorkomen. Hierdoor kan redelijkerwijs worden gesteld dat een eventueel noodzakelijke ontheffing voor deze soort zal worden verleend.

Door het ontbreken van nesten en verblijfplaatsen van huismussen, steenmarter, steenenkerkuil en vleermuizen zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Dit addendum is geschreven als aanvulling op een quickscanonderzoek zoals in de inleiding is aangegeven. Tijdens het aanvullende onderzoek is onderzoek verricht naar het voorkomen van huismussen, steenmarter en vleermuizen binnen de planlocatie.

Huismussen

In de te slopen gebouwen zijn geen nestlocaties van huismussen aanwezig.

Steenmarter

In de te slopen gebouwen is geen vaste verblijfplaats van steenmarter aanwezig.

Steen- en kerkuil

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen of broedlocaties van deze uilensoorten aanwezig.

Vleermuizen

In de te slopen gebouwen zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Eveneens kan het plangebied niet worden aangemerkt als *essentiële* vliegroute of foerageergebied van vleermuizen.

Door het ontbreken van nestlocaties en vaste verblijfplaatsen is geen ontheffing en zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Wel zijn enkele voorwaarden bij langdurige leegstand opgenomen ten aanzien van een nadere afweging door een ecooloog doordat de planlocatie alsnog in gebruik kan worden genomen door voornoemde soorten.

Volledigheid onderzoek

Op het erf van de toekomstige paardenkliniek, zijn enkele natuuronderzoeken uitgevoerd. Samen geven deze onderzoeken een goed en volledig beeld van de aanwezigheid van (zwaar) beschermde soorten. Aan de hand van de bevindingen van de onderzoeken, de samenstelling van de aangetroffen soorten en de onderzoeksinspanningen, kan worden gesteld dat er geen zwaar beschermde soorten met een essentiële binding met de planlocatie zijn gemist. Hierdoor kan het natuuronderzoek ten aanzien van huismussen, steenmarter en vleermuizen als volledig worden beschouwd.

Voor de geplande ontwikkelingen gelden door het ontbreken van vaste rust- en verblijfloccaties van de onderzochte soorten geen restricties vanuit de Wet Natuurbescherming. Hierdoor kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd zonder ontheffing of nadere maatregelen. Ten aanzien van steenmarter en egel zijn in het rapport enkele aandachtspunten opgenomen voorafgaande aan de uitvoering van de sloop.

LITERATUUR

- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure.
http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640321&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_file_id=14765 (08-11-2010)].
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica, 8(2): 391-401, 2006.
- Dienst Regelingen. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

Internet

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/
- www.overijssel.nl
- www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1: Verspreidingskaart

Bijlage 2: Toelichting Wet Natuurbescherming

BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART

Figuur 2. Verspreidingskaart waargenomen vleermuizen.
Het rode kader betreft het onderzochte plangebied.

Legenda:

- - gewone dwergvleermuis
- - ruige dwergvleermuis
- - laatvlieger
- - rosse vleermuis
- - gewone grootoorvleermuis
- - baard/-brandtsvleermuis

- Stippen - vleermuizen - losse waarnemingen (indicatief; de stippen geven een indruk van de dichtheid en verspreiding - (samenvatting van alle bezoeken)
- Pijlen/stippellijn - foerageeractiviteit en vliegroutes.
- Ster - verblijfplaats
- Bliksemschicht - Werfroepend mannetje.

BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn in principe verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het "nee, tenzij"-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen. De wet erkent de *intrinsieke waarde* van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen waarin van iedereen wordt geacht voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is vastgelegd in *Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming*.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten een zorgplicht. Deze is vastgelegd in Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de onderstaande artikelen met verbodsbepalingen van toepassing:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5 en 3.8 lid 5
- Artikel 3.10

§ 3.1 - Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 - lid 5

5. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
 - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
 - b. zij is nodig:
 - i. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ii. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - iii. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - iv. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - v. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
 - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten - nationaal

Artikel 3.10

2. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
3. Artikel 3.8 (ontheffingen voor soorten genoemd in Artikelen 3.5 *Red.*), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraaftplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
4. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Ontheffing en Vrijstellingsregeling

Wanneer beschermde soorten, zoals bedoeld onder Artikel 3.1, 3.5 en 3.10, voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door het bevoegd gezag. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de bepalingen in de Wet Natuurbescherming. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Wet Natuurbescherming.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. In de meeste gevallen zal dit de betreffende provincie zijn. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de betreffende Artikelen.

Elke provincie heeft een soortenlijst gepubliceerd waarin soorten, zoals bedoeld in Artikel 3.10, in die betreffende provincie zijn vrijgesteld voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer en onderhoud.

Vogels

Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Wet Natuurbescherming beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Wet Natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 3.1. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 lid 2 jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

● Boomvalk	(<i>Falco subbuteo</i>)
● Buizerd	(<i>Buteo buteo</i>)
● Gierzwaluw	(<i>Apus apus</i>)
● Grote gele kwikstaart	(<i>Motacilla cinerea</i>)
● Havik	(<i>Accipiter gentilis</i>)
● Huismus	(<i>Passer domesticus</i>)
● Kerkuil	(<i>Tyto alba</i>)
● Oehoe	(<i>Bubo bubo</i>)
● Ooievaar	(<i>Ciconia ciconia</i>)
● Ransuil	(<i>Asio otus</i>)
● Roek	(<i>Corvus frugilegus</i>)
● Slechtvalk	(<i>Falco peregrinus</i>)
● Sperwer	(<i>Accipiter nisus</i>)
● Steenuil	(<i>Athene noctua</i>)
● Wespandief	(<i>Pernis apivorus</i>)
● Zwarte wouw	(<i>Milvus migrans</i>)

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet Natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere dier- en plantensoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Wet Natuurbescherming: zie de brochure van het ministerie van Economische Zaken: "Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen" - 3 december 2016.